

บทคัดย่อ การสอนกฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

บุญจง ขาวสิทธิวิทย์, Ph.D.

เนื่องจากขาดข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการสอนกฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย และคณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้อนุมัติให้การสนับสนุนการศึกษานี้ โดยมีระยะเวลาดำเนินการรวม 7 เดือน ระหว่าง 1 ธันวาคม 2540 - 30 มิถุนายน 2541 การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค้นคว้า สำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสอนกฎหมายในประเทศไทยปัจจุบัน วิธีวิจัยประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม และการวิเคราะห์ข้อมูล การเลือกตัวอย่างในการศึกษานี้เป็นแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสัมภาษณ์มีทั้งการสัมภาษณ์ต่อหน้า และการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ เป็นรายบุคคลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Structured individual interview)

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า มีสถานศึกษาหลายแห่งทั้งที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่น ๆ รวม 26 สถาบัน มีหลักสูตรต่าง ๆ ที่มีวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อมบรรจุอยู่มากกว่า 31 หลักสูตร ประกอบด้วย หลักสูตรต่ำกว่าปริญญาตรี 1 หลักสูตร ระดับปริญญาตรี 24 หลักสูตร และสูงกว่าระดับปริญญาตรี 5 หลักสูตร และมีหลักสูตรกฎหมายสิ่งแวดล้อมโดยตรงเพียงหลักสูตรเดียวเป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม วิชากฎหมายสิ่งแวดล้อมที่บรรจุในหลักสูตรต่างๆ ในประเทศไทยมีทั้งวิชาเลือกและวิชาบังคับ ส่วนใหญ่เป็นวิชาเลือก มีเพียง 8 หลักสูตรเท่านั้นในกว่า 31 หลักสูตรที่เป็นวิชาบังคับ และวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อมมิได้มีการสอนเพียงในโรงเรียนกฎหมายเท่านั้น แต่มีการสอนในหลักสูตรอื่น ๆ หลายหลักสูตร เช่น วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม การจัดการสิ่งแวดล้อม วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม บริหารธุรกิจ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมส่งเสริมการเกษตร และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนนักศึกษาที่ผ่านการเรียนวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อมมีทั้งสิ้นราวปีละ 3,800 คน ในขณะที่จำนวนลงทะเบียนเรียนวิชาดังกล่าวของนักศึกษามีทั้งสิ้นราวปีละ 5,000 คน จำนวนนักศึกษาที่สอบผ่านวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อมโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 75.2

เนื้อหาสาระสำคัญของวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อมที่สอนกันอยู่ในปัจจุบันค่อนข้างหลากหลาย ยกเว้นหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิตของมหาวิทยาลัยเอกชน หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ของสถาบันราชภัฏ และ หลักสูตร ปวส. สาขาทกเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม ของวิทยาลัยการอาชีวศึกษา เป็นหลักสูตรความเข้มข้นโดยเจ้าสังกัดที่

กำหนดไว้เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกสถานศึกษา ส่วนสถานศึกษาอื่น ๆ จะกำหนดเนื้อหาสาระสำคัญของวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อมเองตามความเหมาะสมทั้งในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าแล้วแจ้งทบวงมหาวิทยาลัยทราบและให้ความเห็นชอบ แต่เนื้อหาสาระสำคัญของวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นเพียงธรรมเนียม แนวทาง หรือกรอบในการสอนเท่านั้นในการสอนแต่ละภาคการศึกษา ผู้สอนอาจพัฒนาเพิ่มเติมเนื้อหาสาระสำคัญของวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อมได้เนื่องจากกฎหมายสิ่งแวดล้อมมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงเสมอ

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็น โดยการสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมมีดังนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ของทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่าเนื้อหาสาระสำคัญที่สอนอยู่ในปัจจุบันตรงกับความต้องการใช้งานแล้ว มีส่วนน้อยมากที่เห็นว่ายังไม่ตรงต่อข้อถามในประเด็นว่า หลักสูตรการสอนกฎหมายสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันควรเพิ่มเนื้อหาสาระสำคัญอะไรบ้าง ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสองกลุ่มเสนอให้เพิ่มเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้วยความถี่สูงสุด ส่วนความเห็นที่เสนอในระดับความถี่รองลงมาของแต่ละกลุ่มค่อนข้างจะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

ABSTRACT
Teaching the Environmental Law in Thailand

Boonchong Chawsithiwong, Ph.D.

The Research Promotion Committee of the National Institute of Development Administration did acknowledge the problem of lacking the basic line data on teaching environmental Law in Thailand and grant the financial support to this study for 7 months during December 1, 1997 to June 30, 1998. This study is aimed to collect and analyse data regarding teaching the environmental law in Thailand. Purposive sampling and structured individual interview are applied. This study has found that there are totally 26 institutes with more than 31 programs containing environmental Law courses. Those are subjected to 1 professional program 24 undergraduate and 5 graduate programs. Only one short course training program on environmental Law is provided by the Department of Environmental Quality Promotion. Most of environmental Law courses are selective and only 8 programs have environmental law as requirement courses. Environmental law courses in Thailand are not only available in law schools, but also available in school of science and technology, school of engineering, school of bussiness administration, school of management, and school of Agriculture. Approximately 3,800 of 5,000 students have past environmental law courses each year. The average production rate is 75.2 percent.

Environmental law courses of various schools are quite defferent in contents with exception of those in law schools of private universities and those in other schools of colleges and institutes under the Ministry of Education. Those courses are controlled intensively and the contents of courses are arranged in the same model. Programs containing environmental law of public universities get a very loose control. All public universities are able to freely set their own courses discription on environmental law. Moreover lecturers can adjust their practical course description relating to development of environmental law in any time period.

Comparative study of opinions between environmental law lecturers and authorities by purposive structured interview found that most of individuals of each group agreed consistently that main contents of the current environmental law courses teaching in various schools are enough. In contrast, only few of each group presented their opinions in the negative way. Some of each group could not even give answers. Furthermore, most of individuals of each group recommended that problems of environmental law enforcement should be added in course description. However, the two groups have different reccomendations on other issues to be added in the environmental law course description.